

กล้วยพันธุ์ดี: แนวทางการพัฒนาต้นกล้วยพาราเพื่อส่งเสริมอาชีพ
ในชุมชนกรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม
ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

KRAYANG-PUNDEE : GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF
RUBBER SEEDLINGS TO PROMOTE CAREERS IN THE COMMUNITY:
A CASE STUDY OF THE GOOD RUBBER BAND GROUP, VILLAGE NO.
3, BAN SAI THIAM, PRIK SUB - DISTRICT, THUNG YAI DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

อมรทิพย์ ทวีผล

Amontip Taweepol

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

เดโช แชน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkaew

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: amornthip_t2@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการเพาะกล้วยพาราฯ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเพาะกล้วยพาราฯ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาต้นกล้วยพาราเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเกษตรกร และ 2) กลุ่มผู้สนับสนุนเกษตรกร ซึ่งกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ครอบครัวกลุ่มยางพันธุ์ดี จำนวน 10 ครอบครัว และกลุ่มผู้สนับสนุนเกษตรกร คือ ผู้สนับสนุนเกษตรกรผู้ดำเนินการการเพาะกล้วยพารา เพื่อส่งเสริมอาชีพเสริม

*Received 6 December 2021; Revised 22 December 2021; Accepted 26 December 2021

ในชุมชน โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลของการวิจัย 1) วิธีการเพาะกล้า ยางพาราฯ พบว่า 1.1) เกษตรกรผู้ดำเนินการการเพาะกล้ายางพารา มีวิธีการเพาะกล้า ยางพาราโดยเริ่มตั้งแต่ 1.2) การสร้างแปลงกล้ายางพารา 1.3) การเตรียมดิน 1.4) การวางแผนผังแปลงกล้ายางพารา เสร็จจึงเริ่มต้นการปลูก การกำจัดวัชพืช และการใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุง กล้ายาง 2) สภาพปัญหาในการเพาะกล้ายางพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพาราพันธุ์ดี ๆ พบว่า มี สภาพปัญหาในการเพาะกล้ายางพาราบางประการคือ 1) ปัญหาโรคระบาด 2) ปัญหาภัย ธรรมชาติ 3) ปัญหาเงินทุนหมุนเวียน 4) ปัญหาการซื้อขายต้นกล้ายางพารามักมีราคาแพง 3) แนวทางส่งเสริมการพัฒนาต้นกล้ายางพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพาราพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีแนวทางส่งเสริมการพัฒนาต้นกล้า ยางพารา คือ 3.1) แนวทางส่งเสริมแก้ไขปัญหาโรคระบาด 3.2) แนวทางส่งเสริมการดูแลรักษา พันธุ์กล้ายางพาราต่อภัยธรรมชาติ 3.3) แนวทางส่งเสริมการจัดการเงินทุนหมุนเวียน 3.4) แนวทางส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการตลาด

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริม, กล้ายางพารา, อาชีพในชุมชน

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the methods of cultivating para rubber seedlings, 2) to study the problems of para rubber seedlings and 3) to study the guidelines for the development of para rubber seedlings to promote careers in the community. No. 3 Ban Sai Tiam, Prik Subdistrict, Thung Yai District Nakhon Si Thammarat Province by using a qualitative research methodology The sample groups in the research were divided into 2 groups: 1) farmers' groups and 2) farmers' support groups. which a group of farmers namely 10 families of good rubber bands and a group of farmers supporting farmers who support rubber seedlings. to promote additional occupations in the community The researcher selected a specific sample group. The results of the research 1) The method of cultivating para rubber seedlings was found that 1.1) the farmers in the rubber seedling cultivation There are methods of cultivating para rubber seedlings starting from 1.2) rubber seedling plots 1.3) soil preparation 1.4) rubber seedling plot planning finished and started planting weeding and fertilizing to nourish the rubber seedlings; 2) the condition of the problems in the rubber seedling cultivation A case study of the good rubber tree group found that there were some problems in rubber seedling

cultivation, namely: 1) epidemic problem 2) natural disaster 3) working capital problem 4) rubber seedling trading problem is often expensive 3) Guidelines for promoting the development of rubber seedlings A case study of the group of good rubber bags, Village No. 3, Ban Sai Thiam, Prik Sub-district, Thung Yai District In Nakhon Si Thammarat province, it was found that there were guidelines to promote the development of para rubber seedlings: 3.1) guidelines to promote solving epidemic problems 3.2) guidelines to promote the maintenance of rubber seedlings against natural disasters 3.3) guidelines to promote working capital management 3.4) guidelines to promote network building marketing

Keywords: Promotion Guidelines, Rubber Plantain, Community Career

บทนำ

การผลิตต้นกล้ายางพารา การคัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์ยางพาราจะให้ความสำคัญกับเรื่อง ของพันธุ์ที่ดี จะนำมาติดตามต้นตอไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตน้ำยางหรือเนื้อไม้สูง รวมไปถึงลักษณะอื่น ๆ ที่เป็นเป้าหมายของนักปรับปรุงพันธุ์ เช่น ด้านทานต่อการเข้าทำลายของโรคสำคัญ ของยางพารา การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เป็นต้น แต่ในระยะหลังที่ประเทศไทยมีนโยบายขยายพื้นที่ปลูกยางพารา จากเดิมที่ปลูกกันมากทางภาคใต้และสามจังหวัดในภาคตะวันออก ไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ เช่นภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งการปลูกทดแทนสวนยางเก่าและขยายพื้นที่ในภาคใต้เอง เนื่องจากแรงจูงใจในเรื่องของราคาขายที่ค่อนข้างสูง ทำให้ความต้องการวัสดุปลูกยางพาราซึ่งได้แก่ต้นตอตายาง หรือยางชำถุงสูงขึ้นอย่างมาก ในทางกลับกัน ต้นยางพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ดั้งเดิมที่เคยใช้เป็นต้นตอค่อย ๆ หายไปเพราะถูกโค่นเกือบหมด เหลืออยู่บ้างเฉพาะในบางพื้นที่เท่านั้น ประโยชน์ที่ชัดเจนของการใช้ยางพันธุ์พื้นเมืองเป็นต้นตอ เนื่องจากพันธุ์เหล่านั้นเป็นพันธุ์ผสมเปิด มีฐานพันธุกรรม ดังนั้นต้นตอส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงได้มาจากเมล็ดของต้นยางพันธุ์ดี คือ RRIM 600 ต้นกล้าเหล่านี้จะไม่มีปัญหาเรื่องการเข้ากันไม่ได้กับตาของต้นพันธุ์ดี เพราะมาจากพันธุ์เดียวกัน แต่ปัญหาสำคัญคือส่วนใหญ่ระบบรากของยางพันธุ์ดีจะมีความแข็งแรงน้อยกว่าพันธุ์พื้นเมืองมาก มักมีปัญหาเมื่อปลูกในสภาพดินที่มีธาตุอาหารต่ำ และในอนาคตสิ่งที่ควรระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งคือ หากเกิดมีการระบาดของโรคราก ต้นตอพันธุ์ดีทั้งหมดอาจถูกทำลายได้เนื่องจากมีพันธุกรรมที่ใกล้เคียงกัน เพราะจากการศึกษาเกี่ยวกับการทำลายยางพาราพันธุ์ดีที่ประเมินความเสียหายทางเศรษฐกิจของชาวสวนยางในภาคใต้นั้น โดยส่วนใหญ่เกิดจากการทำลายของโรคที่เกิดขึ้นตรงกับรากยางพาราทำให้เกิดเชื้อราขาวและการระบาดของโรคนี้เป็นจำนวนมาก (อารมณ โรจน์สุจิตร์, 2541)

คณะกรรมการการยางแห่งประเทศไทย มีนโยบายเรื่องส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย สร้างนวัตกรรมยางพารา โดยล่าสุดได้ประสบผลสำเร็จในงานนวัตกรรมการขยายพันธุ์ยางแนวใหม่ ลดต้นทุนเวลา จนได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดนวัตกรรมการยางแห่งประเทศไทย ประจำปี 2561 ซึ่งจะนำผลงานดังกล่าวไปขยายผลสู่เกษตรกรต่อไปการขยายพันธุ์ยางพาราที่นิยมกันตั้งแต่อดีตยังใช้วิธีการติดตาต้นต่อที่มีอายุ 6 เดือน ก่อนจะนำมาเพาะเลี้ยงเป็นยางชำถุงอีก 6 เดือน ให้ได้ใบยาง 1 ฉัตร รวมแล้วเสียเวลาอย่างน้อย 1 ปี แต่นวัตกรรมการขยายพันธุ์ยางแนวใหม่ทำได้เร็วกว่า ใช้เวลาเพียง 4 เดือน ก็สามารถนำต้นกล้าลงดินปลูกได้แล้ว และทำให้ต้นกล้าโตไว น้ำยางที่ออกมาให้มียูเรอีนสูงกว่าแบบเดิมสำหรับนวัตกรรมการขยายพันธุ์ยางแนวใหม่ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2556 ที่สถานีวิจัยยางฉะเชิงเทรา สามารถนำมาขยายพันธุ์ได้ทุกสายพันธุ์ ด้วยวิธีการติดตาต้นต่อที่มีอายุ 1 เดือน จากเดิมจะใช้ต้นต่ออายุประมาณ 6 - 8 เดือน ส่วนกระบวนการอื่นๆ จะเหมือนกันหมด แต่เทคนิคพิเศษการติดตาต้นต่อที่มีขนาดเล็ก (การยางแห่งประเทศไทย, 2563) คนติดตาดำเนินการปลูกฝังมือ รวมทั้งสภาพแวดล้อมต้องเหมาะสม ถ้าไม่เหมาะสมจะทำให้ความสำเร็จในการขยายพันธุ์ยางต่ำลงทั้งนี้จากการทดลองนำต้นยางชำถุงที่ติดตา 1 เดือน ไปทดลองปลูกลงแปลงจนเข้าสู่ปีที่ 4 (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) เมื่อเก็บข้อมูลระยะของต้นยาง เปรียบเทียบทางวิทยาศาสตร์ พบว่า ต้นยางตั้งตัวไวเจริญเติบโตได้ดี ลำต้นขนาดเท่ากับยางที่ติดตา 6 เดือน และเมื่อถอนต้นขึ้นมาตรวจวิเคราะห์ ยังพบว่า ระบบรากค่อนข้างสมบูรณ์ แข็งแรง มีระบบรากแก้ว ไม่ชด ไม่งอ ไม่ขาด ซึ่งจะทำให้รากสามารถชอนไชไปหาอาหาร เพื่อส่งไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของต้นยางได้ดี ประสิทธิภาพของการให้น้ำยางสูงกว่า จากนั้นได้ทดลองกรีดยาง 10 ครั้ง ติดต่อกันแล้วนำผลผลิตน้ำยางที่ได้มาตรวจสอบ ทำวิชาการเปรียบเทียบกัน ปรากฏว่า ต้นยาง ที่ขยายพันธุ์ด้วยต้นต่อ 1 เดือน ให้ผลผลิตของยูเรอีนต้นน้ำยางแห้ง 117 กรัม สูงกว่าต้นต่อ 6 เดือน ที่ให้ผลผลิตแค่ 115 กรัมข้อสำคัญของนวัตกรรมการขยายพันธุ์ยางแนวใหม่ดังกล่าว นอกจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้นแล้วยังลดต้นทุนในการเตรียมต้นยางชำถุง ลดระยะเวลาดูแลรักษาใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช ลดค่าจ้างแรงงาน และได้ต้นยางชำถุงที่มีคุณภาพดี จะนำไปถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในการทำยางชำถุง ให้สามารถทำเป็นธุรกิจขยายผลต่อไปได้ในอนาคตให้เป็นรูปธรรม" หัวหน้าวิจัยและผลิตยาง สถาบันวิจัยยาง กล่าวในที่สุด (อาร์วาทินันท์, 2561)

ชาวบ้านหมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอกุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวมกลุ่มทำการเพาะกล้ายางพาราและมีชื่อว่ายางถุงชนิดที่ดีได้แก่ต้นต่อ ตายางพารา ต้นยางพาราชำถุง และต้นยางพาราที่ปลูกด้วยเมล็ดแล้วติดตาในแปลง ต้นตอยางพารา หมายถึงต้นกล้ายางที่ได้รับการติดตาด้วยยางพันธุ์ดีแต่ตายังไม่แตกออกมา มีแผ่นตาและตาที่เป็นตุ่มติดอยู่เท่านั้นชุดถอนแล้วตัดต้นเดิมเหนือแผ่นตาขึ้นไปไม่น้อยกว่า 8 ซม.เพื่อนำไปปลูกในแปลงที่

เตรียมไว้แล้ว ต้นยางพาราชำถุง หมายถึงวัสดุปลูกที่ได้จากการนำเอาต้นตอตามาชำในถุง โดยใช้เวลาชำถุงในถุงประมาณ 2-3 เดือนจนได้ต้นยางชำถุง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเรื่องกล้วยาพันธุ์ดี : แนวทางส่งเสริมการพัฒนาต้นกล้วยาพาราเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอรุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะเห็นถึงความสำคัญเพาะกล้วยาพาราซึ่งต้องเลือกกล้วยาพาราที่มีคุณภาพจึงส่งผลต่อความสำเร็จในการทำกล้วยาพันธุ์ดี และที่สำคัญต้องเลือกต้นกล้วยาที่เกษตรกรนิยมนำมาปลูกกันมากมายของชาวหมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการเพาะกล้วยาพารา กรณีศึกษา กลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอรุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเพาะกล้วยาพารา กรณีศึกษา กลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอรุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาต้นกล้วยาพารา เพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอรุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่ม 1 กลุ่มเกษตรกร คือ กลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอรุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 ครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวนายศักดิ์ แจ่มใจ, ครอบครัวบุญยืน แจ่มใจ, ครอบครัวนายจักรี แจ่มใจ, ครอบครัวนายนุกิจ ขนาศักดิ์, ครอบครัวนางพะยอม ชูฟอง, ครอบครัวนายอาทิ พรหมพันธุ์, ครอบครัวนายวิระ พรหมพันธุ์, ครอบครัวนายทวีป พรหมพันธุ์, ครอบครัวอำไพ สุวรรณมณี, และครอบครัวละม้าย คุ่มภัย

กลุ่ม 2 กลุ่มผู้สนับสนุนเกษตรกร คือ ผู้สนับสนุนเกษตรกรผู้ดำเนินการการเพาะกล้วยาพารา เพื่อส่งเสริมอาชีพเสริมในชุมชน กรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอรุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน ได้แก่ นายสมยศ แสนกล้า (กำนัน), นางกาญจนา กลับกลิ่น (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน), นายจอมไกร ลือสวัสดิ์ (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล), นายปัญญา แจ่มใจ (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล) และนางช่อนกลิ่น ไชยสงคราม (สมาชิกสภาเกษตรกรตำบล)

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัย พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด อีกทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการศึกษา

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม

3. เครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพจากโทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายรูปประกอบในการวิจัย

4. เครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์ไม่ทัน ก็ยังมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องสำรองข้อมูลโดยในการบันทึกเสียงนั้นหากข้อมูลส่วนใดที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ให้บันทึกเสียงก็จะหยุดการบันทึกเสียง ณ ช่วงเวลานั้นทันที

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกล้ายางพันธุ์ดีแนวทางส่งเสริมการพัฒนาต้นกล้ายางพาราเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน

2. ศึกษาบริบท สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเข้ากับวิธีการทำ กล้ายางพันธุ์ดี สภาพปัญหา กล้ายางดี แนวทางแก้ไขปัญหากล้ายางพันธุ์ดี

3. ประสานงานโดยใช้เจ้าของคนทำกล้ายางพันธุ์ดี ที่ให้บริการข้อมูลรายละเอียด โดยนัด วันเวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ

4. รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงกับข้อมูลที่เป็นความจริงมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยการแปลความหมายที่เหมาะสมจากข้อมูลดิบในการประชุม การตีความและข้อเสนอแนะในส่วนของการวิเคราะห์และรายงานผลจะใช้การวิเคราะห์จากการบันทึกย่อ (Note- Baser Analysis) แล้วทำการสรุปสังเคราะห์เป็นความเรียง เพื่อจัดทำเป็นแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม เรื่อง กล้ายางพันธุ์ดี : แนวทางการพัฒนาต้นกล้ายางพาราเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชนกรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

วิธีการเพาะกล้ายางพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพาราพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ด้านการวางแผนผังแปลงกล้ายางพารา พบว่า การวางแผนผังแปลงกล้ายางพาราควรเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นพื้นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูกต้นกล้ายางพาราและเหมาะสมกับพื้นที่ต้องการในการทำแปลงกล้ายางพารา และมีการจัดพื้นที่ที่เหมาะสมให้เหมาะแก่การเพาะปลูกแปลงกล้ายางพาราเลือกพื้นที่ราบ และถึงกับน้ำเช่นการรดน้ำต้นแปลงกล้ายางพารา

2. ด้านการสร้างแปลงกล้ายางพารา พบว่า การที่จะทำแปลงกล้ายางพาราต้องรอบคอบมีระเบียบในการจัดทำแปลงกล้ายางพาราให้ได้ผลและประสบความสำเร็จในการทำแปลงกล้ายางพาราจะได้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการทำแปลงกล้ายางพาราให้ได้ผลสำเร็จและให้ได้แปลงกล้ายางพาราที่มีคุณภาพต้องศึกษาการทำแปลงกล้ายางพาราให้ดี

3. ด้านการเตรียมดิน พบว่า สภาพดินในการเพาะปลูกต้นกล้ายางพาราจะต้องเลือกสภาพดินต้องเลือกดินร่วนและพื้นที่ต้องเป็นพื้นที่ราบดินต้องมีความเหมาะสมในการเพาะปลูกต้นกล้ายางพาราควรเลือกพื้นที่ที่มีดินร่วนและเป็นพื้นที่ราบมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะต้นกล้ายางพาราให้มีประสิทธิภาพที่ดีพื้นที่ราบให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกแปลงต้นกล้ายางพาราให้ได้ผลตามที่ต้องการต้องศึกษาสภาพดิน

4. ด้านวิธีการปลูก พบว่า ควรดูแลทำความต้นกล้ายางพาราด้วยการดูแลการรดน้ำทำความสะอาดให้ต้นกล้ายางพารามีคุณภาพที่ดีควรดูแลรักษาต้นกล้ายางพาราด้วยการรดน้ำอยู่เสมอทุกวันเพื่อให้ต้นกล้ายางพารามีความแข็งแรงมีการดูแลรักษาทำความสะอาดในแปลงต้นกล้ายางพารา

5. ด้านการกำจัดวัชพืช พบว่า ควรกำจัดวัชพืชในแปลงต้นกล้ายางพาราเพื่อให้แปลงสะอาดและจะทำให้ต้นกล้ายางพาราเจริญเติบโตเต็มที่ตามวัยการกำจัดวัชพืชในแปลงต้นกล้ายางพาราควรดูสถานที่ว่าเหมาะสมกับการกำจัดวัชพืชแบบไหนเช่นถอนหญ้าในแปลงต้นกล้ายางพารากำจัดวัชพืชในแปลงต้นกล้ายางพารา

6. ด้านการใส่ปุ๋ย พบว่า การใส่ปุ๋ยต้นกล้ายางพารามีการใส่ปุ๋ยต้นกล้ายางพารา1ครั้งต่อ1สัปดาห์เพื่อให้ต้นกล้ายางพารามีคุณภาพควรใส่ปุ๋ยต้นกล้ายางพาราให้เหมาะสมกับปริมาณต้นกล้ายางพาราเพื่อคุณภาพต้นกล้ายางพารา1ครั้งต่อสัปดาห์ควรมีการใส่ปุ๋ยต้นกล้ายางพารา

ภาพที่ 1 แสดงแสดงการสร้างแปลงกล้าอย่างพารา และแสดงการวางแนวปลูกในพื้นที่

ภาพที่ 2 แสดงดินร่วนเตรียมดินเพราะปลูก และ แสดงพื้นที่ระบายน้ำไม่เหมาะสม

สภาพปัญหาในการเพาะกล้าอย่างพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพาราพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ปัญหาโรคระบาด พบว่า การเกิดโรคราดำในแปลงต้นกล้าอย่างพาราเกิดจากหอยทากและฝนตกยาวนานติดต่อกันหลายวันทำให้ต้นกล้าอย่างพาราไม่โดนแดดจึงเกิดโรคราดำในแปลงต้นกล้าอย่างพาราเมื่อเกิดโรคราดำเพราะฝนตกติดต่อกันยาวนานทำให้ต้นกล้าอย่างพาราเกิดโรคราในแปลงปลูกต้นกล้าอย่างพารามีการเกิดโรคราดำในต้นกล้าอย่างพารา

2. ปัญหาภัยธรรมชาติ พบว่า ปัญหาสภาพแวดล้อมต่อการเจริญเกิดขึ้นเมื่อฝนตกมากติดต่อกันหลายวันต้นกล้าอย่างพาราไม่โดนแดดทำให้เกิดโรคจากภัยธรรมชาติในแปลงปลูกต้นกล้าอย่างพารา และปัญหาภัยธรรมชาติเกิดจากต้นกล้าอย่างพาราโดนแดด และฝนตกมากทำให้ต้นกล้าอย่างพาราเกิดมีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมซึ่งเกิดในแปลงปลูกต้นกล้าอย่างพาราเพราะฝนตกมาก และไม่มีแดด

3. ปัญหาเงินทุนหมุนเวียน พบว่า ปัญหาเงินทุนหมุนเวียนเกิดจากเงินสะสมแล้วเอาเก็บมาลงทุนในการหมุนเวียนเงินให้เป็นระบบเกี่ยวกับการเพาะกล้าอย่างพาราในแปลงปลูก

ต้นกล้วยพาราเพื่อใช้จ่ายให้ได้อย่างพอเพียงในการเพาะปลูกแปลงกล้วยพาราให้ได้มีผล
อย่างเป็นประสิทธิภาพ

4. ปัญหาการซื้อขายต้นกล้วยพารา พบว่า ปัญหาซื้อขายต้นกล้วยพารามี
คนมาซื้อพร้อมกันเวลาเดียวกันทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาแม่ค้าดูลูกค้าไม่ทันเกิดปัญหาตามมาเมื่อ
ลูกค้ามาพร้อมกันในเวลาเดียวกันในการมาซื้อต้นกล้วยพาราไปปลูก

ภาพที่ 3 แสดง โรคคราดำเมื่อฝนตก และ แสดงการทำบัญชีใช้จ่ายหมุนเวียน

ภาพที่ 4 แสดงเกิดปัญหาของลูกค้ารอนาน และ แสดงปัญหาในการเพาะปลูก

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาต้นกล้วยพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพาราพันธุ์ดี หมู่ที่ 3
ตำบลปริก อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครราชสีมา

1. แนวทางส่งเสริมแก้ไขปัญหาโรคระบาด พบว่า ควรรดน้ำหมักดูแลต้นกล้วย
พาราไม่ให้เกิดโรคระบาดในแปลงปลูกต้นกล้วยพาราควรดูแลต้นกล้วยพาราอยู่
สม่ำเสมอทุกวัน

2. แนวทางส่งเสริมการดูแลรักษาพันธุ์กล้วยพาราต่อภัยธรรมชาติ พบว่า
ควรดูแลแปลงปลูกต้นกล้วยพาราให้ประสิทธิภาพในการปลูก และหมั่นดูแลรักษาให้ได้ผล
ประโยชน์ตามที่ต้องการเพื่อให้ได้ผลประโยชน์

3. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเงิน พบว่า เงินเป็นตัวหมุนเวียนในการลงทุนเพาะปลูกต้นกล้วยพาราได้ผลสำเร็จตามที่ต้องการให้ต้นกล้วยพาราได้มีคุณภาพ

4. แนวทางส่งเสริมเครือข่ายการตลาด พบว่า การที่จะปลูกต้นกล้วยพาราในแปลงต้นกล้วยพาราปลูกในแปลงยางเพื่อความสวยงามแก่ลูกค้าที่ซื้อต้นกล้วยพาราเพื่อความดึงดูดใจของลูกค้าได้รับความสวยงามปลูกในแปลงปลูกต้นกล้วยพารา

ภาพที่ 5 แสดง แนวทางส่งเสริมการดูแลรักษาพันธุ์กล้วยพารา

อภิปรายผล

วิธีการเพาะกล้วยพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพาราพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอกงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านการสร้างแปลงกล้วยพารา และ ด้านการเตรียมดิน คือ มีการทำแปลงกล้วยพาราต้องรอบคอบมีระเบียบในการจัดทำแปลงกล้วยพาราให้ได้ผลและประสบความสำเร็จในการทำแปลงกล้วยพาราจะได้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ส่วนการเตรียมเพาะกล้วยพาราให้ได้ผลดีตามที่ต้องการควรเตรียมเพาะกล้วยพาราตามขั้นตอนในการเพาะปลูกแปลงต้นกล้วยพาราต้องเตรียมต้นกล้วยพาราให้พร้อมที่จะปลูกจัดหาอุปกรณ์ให้พร้อมที่จะเพาะกล้วยพาราให้ได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พนม เกิดแสง ศึกษาเรื่องวิธีการเพาะกล้วยพารา 3 วิธี พบว่า 1) การเตรียมพื้นที่แปลงต้นกล้วยพารา ได้กล่าวว่า ปรับพื้นที่โดยการไถพรวน อย่างน้อย 3 ครั้ง เพื่อกำจัดวัชพืช เศษไม้ เพื่อให้พื้นที่เรียบเตียน สะอาด ร่วนซุย ง่ายต่อการเพาะเมล็ด 2) เมล็ดกล้วยพาราที่นำมาเพาะ คือ เมล็ดที่นำมาเพาะต้องเก็บใหม่ๆ อายุเมล็ดอย่างน้อย 7 วัน (นับจากที่ร่วงจากต้น) (พนม เกิดแสง, 2554)

ด้านการวางแผนผังแปลงกล้วยพารา คือ ควรเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นพื้นที่ราบ เหมาะแก่การเพาะปลูกต้นกล้วยพาราและเหมาะสมกับพื้นที่ต้องการในการทำแปลงกล้วยพารา และมีการจัดพื้นที่ที่เหมาะสมให้เหมาะแก่การเพาะปลูกแปลงกล้วยพาราเลือกพื้นที่ราบ และถึงกับน้ำเช่นการรตนน้ำต้นแปลงกล้วยพารา ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย ศึกษาเรื่องวิธีการเพาะกล้วยพารา ได้กล่าวว่า แปลงกล้วยพาราแต่ละแปลงย่อย ไม่ควรมีพื้นที่เกิน 1 ไร่ หากเป็นการให้น้ำแบบระบบสปริงเกอร์ควรจัดขนาดแปลงเข้ากับระบบน้ำ และรอบแปลงให้มีคุณภาพ (สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย, 2557)

ด้านวิธีการปลูก คือ ควรดูแลทำความสะอาดต้นกล้วยพาราด้วยการดูแลการ รตนน้ำทำความสะอาดให้ต้นกล้วยพารามีคุณภาพที่ดีควรดูแลรักษาต้นกล้วยพารารด้วยการรตนน้ำอยู่เสมอทุกวันเพื่อให้ต้นกล้วยพารามีความแข็งแรงมีการดูแลรักษาทำความสะอาดในแปลงต้นกล้วยพาราเพื่อให้ต้นกล้วยพารา ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับการศึกษาของ ศนันทกรณ์ โสติพันธ์ ศึกษาเรื่องวิธีการเพาะกล้วยพารา ได้กล่าวว่าวิธีการปลูก คือ มีอยู่คือการปลูกด้วยเมล็ดสดให้ได้คุณภาพและประสิทธิภาพ (ศนันทกรณ์ โสติพันธ์, 2559)

ด้านการกำจัดวัชพืช คือ กำจัดวัชพืชในแปลงต้นกล้วยพาราด้วยวิธีใดควรกำจัดวัชพืชในแปลงต้นกล้วยพาราเพื่อให้แปลงสะอาดและจะทำให้ต้นกล้วยพาราเจริญเติบโตเต็มที่ตามวัยการกำจัดวัชพืชในแปลงต้นกล้วยพาราควรดูสถานที่ว่าเหมาะสมกับการกำจัดวัชพืชแบบไหนเช่นถอนหญ้าในแปลงต้นกล้วยพารา ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับการศึกษาของสุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย ศึกษาเรื่องวิธีการเพาะกล้วยพารา พบว่าการกำจัดวัชพืช ได้กล่าวว่า จะต้องมีการกำจัดวัชพืชให้สะอาดดูเรียบร้อยเหมาะแก่การเพาะปลูก (สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย, 2557)

ด้านการใส่ปุ๋ย คือ การใส่ปุ๋ยต้นกล้วยพารามีการใส่ปุ๋ยต้นกล้วยพารา 1 ครั้งต่อ 1 สัปดาห์เพื่อให้ต้นกล้วยพารามีคุณภาพควรใส่ปุ๋ยต้นกล้วยพาราให้เหมาะสมกับปริมาณต้นกล้วยพาราเพื่อคุณภาพต้นกล้วยพารา ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับการศึกษาของ อิศราพันธ์ ชูชุก ศึกษาเรื่องวิธีการเพาะกล้วยพารา ได้กล่าวว่า การใส่ปุ๋ย คือ เมื่อต้นกล้วยพาราเจริญเติบโตสักระยะหนึ่งแล้ว ควรใส่ปุ๋ยเป็นระยะเพื่อให้ได้ต้นกล้วยพาราที่แข็งแรงและสมบูรณ์ (อิสราพันธ์ ชูชุก, 2548)

สภาพปัญหาในการเพาะกล้วยพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพาราพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัญหาโรคระบาด คือ การเกิดโรคราดำในแปลงต้นกล้วยพาราเกิดจากหอยทากและฝนตกยาวนานติดต่อกันหลายวันทำให้ต้นกล้วยพาราไม่โดนแดดจึงเกิดโรคราดำในแปลงต้นกล้วยพาราเมื่อเกิดโรคราดำเพราะฝนตกติดต่อกันยาวนาน ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับการศึกษาของ ประสิทธิ์ กาญจนาศ ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการเพาะกล้วยพารา ได้กล่าวว่า 1) สาเหตุเกิดจากเชื้อรา 2) ลักษณะอาการของโรคมักพบกับต้นกล้วยพารา (ประสิทธิ์ กาญจนาศ, 2555)

ปัญหาภัยธรรมชาติ และ ปัญหาเงินทุนหมุนเวียน คือ ปัญหาสภาพแวดล้อมต่อการเจริญเกิดขึ้นเมื่อฝนตกมากติดต่อกันหลายวันต้นกล้ายางพาราไม่โดนแดดทำให้เกิดโรคจากภัยธรรมชาติในแปลงปลูกต้นกล้ายางพารา และปัญหาภัยธรรมชาติเกิดจากต้นกล้ายางโดนแดด และ ปัญหาเงินทุนหมุนเวียนเกิดจากเงินสะสมแล้วเอาเก็บมาลงทุนในการหมุนเวียนเงินให้เป็นระบบเกี่ยวกับการเพาะกล้ายางพาราในแปลงปลูกต้นกล้ายางพาราเพื่อใช้จ่ายให้ได้อย่างพอเพียงในการเพาะปลูกแปลงกล้ายางพาราให้ได้มีผลอย่างเป็นประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกอร เวทการ ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการเพาะกล้ายางพาราโรคราดำ ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญของเชื้อราโรคราดำ แปลงปลูกต้นกล้ายางพารา อีกทั้งปัญหาเงินทุนหมุนเวียนเกิดจากเงินสะสมแล้วเอาเก็บมาลงทุนในการหมุนเวียนเงิน (กนกอร เวทการ, 2556)

ปัญหาการซื้อขายต้นกล้ายางพารา คือ ปัญหาซื้อขายต้นกล้ายางพารามีคนมาซื้อพร้อมกันเวลาเดียวกันทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาแม่ค้าดูลูกค้าไม่ทันเกิดปัญหาตามมาเมื่อลูกค้ามาพร้อมกันในเวลาเดียวกันในการมาซื้อต้นกล้ายางพาราไปปลูก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการเพาะกล้ายางพาราสายซื้อขายต้นกล้ายางพารา ได้กล่าวว่า ซื้อขายต้นกล้ายางพารามีคนมาซื้อพร้อมกันเวลาเดียวกันทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาแม่ค้าดูลูกค้าไม่ทันเกิดปัญหา (สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย, 2557)

แนวทางส่งเสริมการพัฒนาต้นกล้ายางพารา กรณีศึกษากลุ่มยางทุ่งพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปรัก อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางส่งเสริมแก้ไขปัญหาราโรคราขาว คือ ควรรดน้ำหมักมูลต้นกล้ายางพาราไม่ให้เกิดโรคราขาวในแปลงปลูกต้นกล้ายางพาราควรดูแลต้นกล้ายางพาราอยู่สม่ำเสมอทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นุชนารถ กังพิสดาร ศึกษาเรื่องแผนหมุนแนะนำการใช้ปุ๋ยยางพาราตามพื้นที่ปลูก ได้กล่าวว่าควรรดน้ำหมักมูลต้นกล้ายางพาราไม่ให้เกิดโรคราขาวในแปลงปลูกต้นกล้ายางพารา (นุชนารถ กังพิสดาร, 2553)

แนวทางส่งเสริมการดูแลรักษาพันธุ์กล้ายางพาราท่อภัยธรรมชาติ และ แนวทางการส่งเสริมการจัดการเงิน คือ ควรดูแลแปลงปลูกต้นกล้ายางพาราให้ได้ผลได้ผลมีประสิทธิภาพในการปลูก และหมักมูลดูแลรักษาให้ได้ผลประโยชน์ตามที่ต้องการเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ และ เงินเป็นตัวหมุนเวียนในการลงทุนเพาะปลูกต้นกล้ายางพาราให้ให้ได้ผลสำเร็จตามที่ต้องการให้ต้นกล้ายางพาราได้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระวัฒน์ เพ็ชรฉกรรจ์ ศึกษาเรื่อง การบำรุงดูแลรักษาต้นกล้ายางพารา ได้กล่าวว่าควรดูแลแปลงปลูกต้นกล้ายางพาราให้ได้ผลได้ผลมีประสิทธิภาพในการปลูกต้นกล้ายางพารา อีกทั้ง เงินเป็นตัวหมุนเวียนในการลงทุนเพาะปลูกต้นกล้ายางพาราให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีระวัฒน์ เพ็ชรฉกรรจ์, 2560)

แนวทางส่งเสริมเครือข่ายการตลาด คือ การที่จะปลูกต้นกล้ายางพาราในแปลงต้นกล้ายางพาราปลูกในแปลงยางเพื่อความสวยงามแก่ลูกค้าที่ซื้อต้นกล้ายางพาราเพื่อความดึงดูดใจของลูกค้าได้รับความสวยงามปลูกในแปลงปลูกต้นกล้ายางพารา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประสิทธิ์ กาญจนนา ศึกษาเรื่องจุดมุ่งหมายการพัฒนาการสวนยาง ได้กล่าวว่า การที่จะเพาะปลูกต้นกล้ายางพาราในแปลงต้นกล้ายางพาราปลูกส่งขายให้ลูกค้าให้ได้ผล (ประสิทธิ์ กาญจนนา, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทความเรื่องกล้วยพันธุ์ดี : แนวทางการพัฒนาต้นกล้ายางพาราเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้ผู้ศึกษามีความรู้ในเรื่องการเพาะกล้วยพารา ให้มีการเพาะกล้วยพาราอย่างจริงจังโดยเน้นการทำเกษตรให้มากที่สุดและมีการจัดการเพาะกล้วยพาราให้ถูกต้องและยาวนาน อีกทั้งยังส่งเสริมในเรื่องของความพร้อมด้านความรู้ และการลงทุนส่งเสริมให้มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน รวมทั้งมีการวางแผนการผลิตที่ดีเพื่อให้สามารถจำหน่ายในช่วงที่การเพาะกล้วยพารามีราคาดี และมีต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุด

ข้อเสนอแนะ 1) ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเพาะกล้วยพาราเพื่อสร้างอาชีพ กรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ควรศึกษาเรื่อง การเพาะกล้วยพาราเพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร กรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายต้นกล้ายางพาราเพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ผู้เพาะกล้วยพารา กรณีศึกษากลุ่มยางพันธุ์ดี หมู่ที่ 3 บ้านไสเทียม ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร เวทการ. (2556). การศึกษากระบวนการเข้าสู่กลุ่มอาชีพเสริมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลลาดชะโด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- การยางแห่งประเทศไทย. (2563). ประกาศการยางแห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.raot.co.th>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). คนติดตามยาง. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local>

- นุชนารถ กังพิศดาร. (2553). การใช้ปุ๋ยอย่างพาราตามคำวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประสิทธิ์ กาญจน. (2555). ยางพารากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราภาค. เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.gotoknow.org/posts>
- พนม เกิดแสง. (2554). สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.eto.ku.ac.th/media/index.html>
- วีระวัฒน์ เพ็ชรฉกรรจ์. (2560). กล้ายางพาราระยองดอทคอม. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.xn--12cma0ibfl2ezaqb7y.com/>
- ศันท์กรณ โสทธิพันธุ์. (2559). ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารเงินของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ เปี่ยมปัจจัย. (2557). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: การบริหารจัดการปัญหาแห้งแล้ง. วารสารรัฐศาสตร์, 57(1), 53-67.
- อารมณ โรจน์สุจิตร์. (2541). โรครากขาวของยางพาราและแนวทางการควบคุมโดยชีววิธี. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อาร์วายทีไนน์. (2561). เปิดนวัตกรรมใหม่ขยายพันธุ์ยาง (ออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.ryt9.com/s/nnd/2885876>
- อิสราพันธ์ ชูชุกิ. (2548). การศึกษาอาชีพเสริมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเทศบาลตำบลลานชะโด. เรียกใช้เมื่อ 19 ตุลาคม 2562 จาก http://digital_collect.